

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kansaneläkelain 20 §:n, työntekijäin eläkelain 4 c §:n, maatalousryttäjien eläkelain 6 a §:n, merimieseläkelain 15 e §:n ja valtion eläkelain 9 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevan alaikärajan alentamista vielä ensi vuodeksi. Eläkkeelle pääsisivät vuonna 1928 tai sitä ennen syntyneet pitkäaikaisesti työttömät työntekijät. Myös sukupuolenvaihdoseläkejärjestelmässä toteutettaisiin

vastaava järjestely siten, että eläkkeelle pääsisivät sanottua ikäluokkaa olevat maatalousryttäjät.

Esitys liittyy valtion tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1983.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Työttömyyseläke liitettiin 1 päivänä heinäkuuta 1971 voimaan tulleilla laeilla kansaneläkelakiin (499/71) ja työntekijäin eläkelakiin (500/71), johon lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaiissa, maatalousryttäjien eläkelaiissa ja ryttäjien eläkelaiissa on viittaussäännökset. Sanotusta ajankohdasta lukien työttömyyseläke liitettiin myös valtion eläkejärjestelmään (851/71). Työttömyyseläkejärjestelmä on toteutettu myös kunnan eläkejärjestelmässä. Merimieseläkelakiin työttömyyseläke liitettiin 1 päivänä kesäkuuta 1980 voimaan tulleella lailla (280/80).

Työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset ovat mainituissa säännöksissä pääpiirteissään samanlaiset. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on 60 vuoden ikä ja pitkäaikainen työttömyys. Työntekijän on pitänyt saada 60 viimeksi kulueneen viikon aikana valtakunnallista työttömyyskassoista annetun lain (125/34, työttömyyskassalaki) mukaista päiväavustusta tai työllisyyslain (946/71) mukaista työttömyys-

korvausta yhteensä vähintään 200 päivältä. Työttömyyseläkkeeseen on oikeus myös sellaisella 60 vuotta täyttäneellä työntekijällä, jolla työttömyyskassalain enimmäisavustusta koskevien säännösten mukaan ei enää ole oikeutta päiväavustukseen. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, ettei eläkkeenhakijalle voida osoittaa työvoimaviranomaisten taholta sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta työntekijä ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työllisyyslain mukaiseen korvaukseen.

Pitkään vallinneen työttömyyden johdosta on työttömyyseläkkeen saamisen alaikäraja alennettu. Eläkeikäraja säädettiin 58 vuodeksi 1 päivästä heinäkuuta 1978 lukien vuoden 1979 loppuun (444/78). Vuoden 1980 alusta työttömyyseläkejärjestelmän piiriin pääsivät kaikki 1925 tai sitä ennen syntyneet työttömät työntekijät (915—917/79 koskivat kansaneläke- ja työeläkejärjestelmää ja 962/79 valtion eläkejärjestelmää). Vuonna 1981 työttömyyseläkkeelle pääsivät edellä mainittujen lisäksi vuonna 1926 tai sitä ennen syntyneet pitkäaikaistyöttömät (838—840/80). Kuluvana vuonna työttömyyseläkkeelle ovat päässeet

vuonna 1927 tai sitä ennen syntyneet (798—801/81 ja 353/82).

Heikentyneestä työllisyystilanteesta johtuen on ikääntyneiden pitkään työttöminä olleiden työntekijöiden työhönsijoittuminen osoittautunut edelleenkin vaikeaksi. Näiden työntekijöiden toimeentulon turvaamiseksi on vielä tarkoituksenmukaista järjestelyn kielteisistä piirteistä huolimatta ulottaa työttömyyseläkejärjestelmä käsittämään myös vuonna 1928 syntyneen ikäluokan. Tästä aiheutuvat muutokset ehdotetaan tehtäviksi kansaneläkelain 20 §:n 2 momenttiin, työntekijäin eläkelain 4 c §:n 6 momenttiin, merimieseläkelain 15 e §:n 6 momenttiin ja valtion eläkelain 9 a §:n 3 momenttiin. Hallituksen tarkoituksena on, että vastaavat muutokset toteutettaisiin myös kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännössä.

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä eläkkeen saamisen edellytyksenä on maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 1 momentin 2 kohdan (219/74) mukaan se, että maatalousyrittäjä on luovutuksen tapahtuessa täyttänyt 60 vuotta tai, jos hän on nainen, 55 vuotta. Vuosien 1978 ja 1979 aikana miespuolisen maatalousyrittäjän alaikäraja oli kuitenkin vahvistettu 58 vuotta (443/78). Vuodesta 1980 sukupolvenvaihdoseläkkeelle pääsi vuonna 1925 tai sitä ennen syntynyt maatalousyrittäjä (918/79) ja vuonna 1981 vuonna 1926 ja sitä ennen syntynyt maatalousyrittäjä (837/80). Kuluvana vuonna sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää on muutettu siten, että maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 4 momentin mukaan (800/80) eläkkeelle pääsevät vuonna 1927 syntyneet yrittäjät ja jos aviopuolisot yhdessä luopuvat viljelmästä, oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen on laissa säädetyin edellytyksin myös vuonna 1928—1931 syntyneellä maatalon emännällä. Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää koskevat muutokset on toteutettu samanaikaisesti työttömyyseläkeikärajan alentamisen kanssa.

Koska maataloutta harjoittavan väestön sukupolvenvaihdosta on edelleenkin tarkoituksenmukaista nopeuttaa, esitetään, että maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 4 momenttia muutettaisiin siten, että oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen olisi vuonna 1928 tai sitä ennen syntyneellä maatalousyrittäjällä. Vastavasti olisi maatalon emännän alaikäraja alennettava käsittämään vuonna 1929—1932 syntyneet ikäluokat niissä tapauksissa, joissa puolisot yhtäaikaan luopuvat maatalouden harjoittamisesta. Lain säännöksistä johtuu, että vai-

mo saisi eläkkeen vasta siitä lukien, kun hän on täyttänyt 55 vuotta.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Työttömyyseläkejärjestelmään ehdotetun muutoksen seurauksena voidaan vuonna 1983 arvioida pääsevän eläkkeelle noin 1 700 pitkäaikaisesti työtöntä työntekijää. Eläkemenojen lisäys olisi lähivuosina arvioituna vuositasona seuraavasti:

Vuonna	Lukumäärä	Työeläkejärjestelmässä (sis. myös valtion eläkejärjestelmän) milj. mk/v	Kansaneläkejärjestelmässä milj. mk/v
1983	1 700	12,3	16,4
1984	2 500	24,6	23,7
1985	3 300	32,8	31,5
1986	3 800	41,0	39,0
1987	4 300	47,5	46,5

Sukupolvenvaihdoseläkkeelle voidaan vuonna 1983 arvioida jäävän noin 200 maatalousyrittäjää.

Eläkemenojen lisäys sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä olisi siten vuoteen 1985, johon saakka sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää on toistaiseksi jatkettu, seuraava:

Vuonna	milj. mk/v
1983	0,7
1984	2,6
1985	4,1

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmästä aiheutuvat lisäkustannukset tulisivat valtion maksettaviksi.

3. Voimaantulo

Esitykset liittyvät valtion tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1983 ja lait ehdotetaan saatettaviksi voimaan 1 päivästä tammikuuta 1983 lukien. Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää koskevat muutokset käsittäisivät ne tapaukset, joissa viljelmän luovutus tapahtuu tai sitä koskeva ennakkopäätös annetaan vuonna 1983 tai sen jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**kansaneläkelain 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain 20 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 27 päivänä marraskuuta 1981 annetussa laissa (798/81), näin kuuluvaksi:

20 §

Sen estämättä, mitä 1 momentin 3 kohdassa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, työttömyyseläkettä mak-

setaan myös vuonna 1928 tai sitä ennen syntyneelle vakuutetulle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1983.

2.

Laki**työntekijäin eläkelain 4 c §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain 4 c §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on 27 päivänä marraskuuta 1981 annetussa laissa (799/81), näin kuuluvaksi:

4 c §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, työttömyyseläkettä on oikeus

saada myös vuonna 1928 tai sitä ennen syntyneellä työntekijällä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1983.

3.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 27 päivänä marraskuuta 1981 annetussa laissa (800/81), näin kuuluvaksi:

6 a §

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa on säädetty sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, on myös sellaisella vuonna 1928 tai sitä ennen syntyneellä maatalousyrittäjällä, joka sanotussa momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen, oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä. Vastaava oikeus on myös sellaisella vuonna 1929—1932 synty-

neellä naispuolisella maatalousyrittäjällä, jonka aviopuolisokin on oikeutettu sukupolvenvaihdoseläkkeeseen, kuitenkin siten, että eläkettä ei makseta ajalta ennen 55 vuoden iän täyttämistä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1983.

Lakia sovelletaan niihin tapauksiin, joissa viljelmän luovutus tapahtuu tai, eläkkeen perustessa maatalousyrittäjien eläkelain 6 g

§:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 15 päivänä maaliskuuta 1974 ja 29 päivänä huhtikuuta 1980 annetuilla laeilla (219/74 ja 294/80), sanotussa pykälässä tarkoitettu ehdollinen päätös annetaan vuoden 1983 aikana tai sen jälkeen.

4.

Laki

merimieseläkelain 15 e §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain 15 e §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on 14 päivänä toukokuuta 1982 annetussa laissa (353/82), näin kuuluvaksi:

15 e §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, työttömyyseläkettä on oikeus

myös saada vuonna 1928 tai sitä ennen syntyneellä vakuutetulla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1983.

5.

Laki

valtion eläkelain 9 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain 9 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 27 päivänä marraskuuta 1981 annetussa laissa (801/81), näin kuuluvaksi:

9 a §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, työttömyyseläkettä on oikeus

saada myös vuonna 1928 tai sitä ennen syntyneellä edunsaajalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1983.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 1982

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Vappu Taipale*